

Positionpaper

VENIN Isolerend Nederland

Versnelling woningisolatie met borging van natuurbescherming

Eenduidige uitvoering rond eDNA en Natuurvriendelijk Isoleren binnen de
Omgevingswet

Datum: 6 januari 2026

Afzender: VENIN Isolerend Nederland

Inhoud

1. Managementsamenvatting.....	3
2. Aanleiding en probleemdefinitie	4
2.1 Isolatie als kerninstrument voor klimaat en betaalbaarheid	4
2.2 De kern van de onrust.....	4
3. Doel van dit positionpaper	4
4. Standpunt VENIN.....	5
5. Voorstellen van VENIN	5
Voorstel 1:	5
Voorstel 2:	5
Voorstel 3:	6
Voorstel 4:	6
Voorstel 5:	6
6. Kwaliteitsborging en sectorcommitment	7
7. Wat gebeurt er als we niets doen.....	7
8. Oproep.....	7

1. Managementsamenvatting

De isolatiesector staat volledig achter de bescherming van vleermuizen en andere gebouwbewonende soorten. Tegelijkertijd vraagt de klimaatopgave om versnelling van woningisolatie om energiearmoede te verminderen, netcongestie te beperken en nationale klimaatdoelen te realiseren.

Sinds de uitspraak van de Raad van State van 2 augustus 2023 is de uitvoering rond spouwmuurisolatie sterk verminderd. De introductie van Natuurvriendelijk Isoleren bood tijdelijk perspectief, terwijl de wettelijke erkenning van eDNA in 2025 een grote stap vooruit is om woningen sneller en gericht te isoleren. In de praktijk ontstaat echter onrust en vertraging door regionale verschillen, wisselende interpretaties en het ontbreken van één eenduidige uitvoeringslijn rondom eDNA in relatie tot Natuurvriendelijk Isoleren.

VENIN roept Rijk, provincies en gemeenten op om de uitvoering te stabiliseren en te versnellen door één landelijke uitvoeringslijn, één communicatiekader en versneld gebiedsgericht beleid via soortenmanagementplannen. Dit positionpaper doet concrete voorstellen die op korte termijn onrust voorkomen en op middellange termijn structurele versnelling mogelijk maken.

2. Aanleiding en probleemdefinitie

2.1 Isolatie als kerninstrument voor klimaat en betaalbaarheid

Het Nationaal Isolatieprogramma vraagt om een tempo dat in de praktijk onder druk staat. 2023 laat zien dat het tempo van uitvoering achterblijft bij het doelpad. Isolatiebedrijven ervaren onzekerheid in de opdrachtstroom, gemeenten krijgen toenemende druk vanuit inwoners, en provincies worden geconfronteerd met hoge uitvoeringslasten en juridische risico's.

2.2 De kern van de onrust

De onrust wordt niet primair veroorzaakt door de inhoud van natuurbescherming, maar door het ontbreken van voorspelbaarheid in uitvoering.

Belangrijkste knelpunten:

- Regionale verschillen in toepassing en interpretatie van eDNA en Natuurvriendelijk Isoleren
- Onvoldoende helderheid bij bewoners, loketten, energicoaches, uitvoerders en adviseurs
- Lange doorlooptijden bij positieve eDNA uitslagen door gebrek aan gestandaardiseerde vergunningroutes
- Schaarste aan ecologische capaciteit en beperkte uitvoeringscapaciteit bij omgevingsdiensten
- Vertraging in het realiseren van soortenmanagementplannen, terwijl dit de structurele oplossing is

De sector ziet dat deze onduidelijkheid leidt tot uitstelgedrag, verlies aan draagvlak, risico op illegale uitvoering en reputatieschade voor zowel overheid als markt.

3. Doel van dit positionpaper

VENIN bepleit een aanpak met twee doelen die gelijkwaardig zijn:

1. Versnellen van woningisolatie richting de klimaatdoelstellingen
2. Robuuste bescherming van gebouwbewonende soorten met juridisch houdbare uitvoering

De centrale vraag is: hoe organiseren we een uitvoeringspraktijk die voorspelbaar is, juridisch houdbaar, ecologisch verantwoord en schaalbaar.

4. Standpunt VENIN

VENIN onderschrijft de volgende uitgangspunten;

1. Natuurbescherming is randvoorwaarde voor versnelling
2. Eenduidige uitvoering is essentieel voor vertrouwen en opschaling
3. Gebiedsgerichte aanpak via soortenmanagementplannen is de structurele route
4. eDNA is een noodzakelijk instrument om woningen zonder vleermuizen snel vrij te geven voor isolatie
5. Positieve eDNA uitslagen moeten leiden tot een voorspelbare vervolgroute, niet tot stilstand en frustratie
6. De overheid moet voorkomen dat bewoners en uitvoerders in regionale willekeur terechtkomen
7. De sector is bereid te investeren in training, kwaliteitsborging en naleving mits kaders stabiel en uitvoerbaar zijn

5. Voorstellen van VENIN

VENIN doet vijf concrete voorstellen die direct uitvoerbaar zijn.

Voorstel 1:

Landelijke uitvoeringslijn eDNA en Natuurvriendelijk Isoleren

Stel een landelijk vastgestelde uitvoeringslijn vast, gedragen door VRO, LVVN, IPO en VNG, die alle provincies hanteren. Deze uitvoeringslijn omvat:

- Wanneer eDNA toegepast wordt en hoe uitslagen worden geïnterpreteerd
- Wat wel en niet is toegestaan bij een positieve eDNA uitslag
- Welke rol Natuurvriendelijk Isoleren heeft in de overgangsfase
- Welke minimale kwaliteitsvereisten gelden voor monsternamen en uitvoering

Doel: één lijn, één uitleg, één praktijk.

Voorstel 2:

Eén publiek beslisschema voor inwoners en bedrijven

Publiceer een nationaal beslisschema dat elke gemeente één op één kan overnemen. Het schema maakt helder:

- Isoleren binnen SMP gebied of buiten SMP gebied
- Route eDNA negatief en eDNA positief
- Route vergunningstraject en verwachte doorlooptijden
- Route Natuurvriendelijk Isoleren

Doel: minder misverstanden, minder klachten, minder telefoontjes.

Voorstel 3:

Versnel soortenmanagementplannen met uniforme beoordeling
Maak landelijke beoordelingscriteria voor SMP's en organiseer pre consultatie tussen gemeente en provincie. Zet capaciteit gericht in op:

- Gebieden met veel spouwisolatiepotentieel
- Energiearmoede wijken
- Wijken met hoge warmtevraag en hoge gasafhankelijkheid

Doel: structurele oplossing sneller beschikbaar, minder individuele vergunningen.

Voorstel 4:

Eén loket per gemeente met standaard antwoorden
Richt een geïntegreerd loket in waar isolatie en natuurbescherming samenkomen. Met een nationaal Q en A pakket en standaardtekst die door provincies wordt ondersteund.

Doel: rust aan de voorkant van het proces.

Voorstel 5:

Transparant communicatiekader inclusief routekaart per wijk
Gemeenten publiceren per wijk een routekaart met:

- SMP planning en status
- Beschikbare isolatieroutes tot die tijd
- Doorlooptijden per route
- Uitleg over eDNA en vervolg bij positief

Doel: bewoners weten wat ze kunnen verwachten en wanneer.

6. Kwaliteitsborging en sectorcommitment

VENIN committeert zich aan:

- Training en certificering van uitvoering volgens geldende kaders
- Transparante registratie van uitvoering en naleving
- Actieve voorlichting richting leden en opdrachtgevers
- Samenwerking met ecologen en overheden voor monitoring en verbetering

In ruil vraagt VENIN om:

- Stabiliteit van kaders gedurende meerdere jaren
- Voorspelbare provinciale handhaving en geen regionale willekeur

7. Wat gebeurt er als we niets doen

Zonder eenduidige uitvoering neemt het risico toe op:

- Toenemende vertraging waardoor de isolatiedoelen niet gehaald worden
- Groei van energiearmoede door uitstel van isolatie
- Meer illegale uitvoering en dus grotere schade aan biodiversiteit
- Reputatieschade bij overheid en sector
- Juridische escalaties en verdere aanscherping, met opnieuw marktverstoring

8. Oproep

VENIN vraagt Rijk, IPO en VNG om in het eerste kwartaal van 2026 gezamenlijk te komen tot:

- Eén landelijke gedragscode eDNA en Natuurvriendelijk Isoleren
- Eén nationaal beslisschema en communicatie toolkit
- Versnelling van soortenmanagementplannen met uniforme criteria

VENIN stelt voor om hiervoor direct een gezamenlijke werkgroep in te richten met vertegenwoordiging van ministeries, provincies, gemeenten, omgevingsdiensten, ecologen en de isolatiesector.